

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Iustitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

12 Vtrùm in extrema vel etiam in graui neceßitate licitum sit aliena
surripere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

fateri; quia Index tunc habet ius interrogandi, sicut de aliis criminibus. vnde non potest vii artificio praedicto. vide Nauar. cap. 17. n. 114. & duobus sequentibus. Contrarium tamen non est improbabile; quia alia videtur mens Iudicis, nempe an acceperit iniuste; non quoad modum tantum, sed quoad substantiam acceptionis.

63
Famuli. Sequitur Tertio, Famulos non posse sibi occulte compensare ex bonis dominorum; dum queruntur stipendia sua esse iusto minora; nisi reuera iudicio prudentis ita sit; nec solum lege gratitudinis, sed etiam iustitia plus debeat; quod potest fieri dupliciter. Primo, Si paruo quidem sit contentum, ea tamen mente, vt dominus seruitio diligenter praestito, esset suppleturus, & hanc mentem famuli dominus satis aduerterit; tunc enim ex iustitia dominus tenetur supplere; quia hoc tacite in pacto continetur. Secundo, Si pressus necessitate, exiguo conuenit; quia dominus amplius dare nolit. tunc enim quod operam suam multo pluris valentem tam paruo locet, non sponte facit, sed necessitate compulsus: (sicut si quis necessitate pressus, paruo vendat rem aliquam magni pretij) tenetur ergo dominus supplere stipendium ad aequivalentiam. hoc tamen intellige, si tali seruitio egebat, vel si magnum ex eo capiat emolumentum. quod si non egebat, sed solum ad preces alterius, nullo magno suo commodo admisit, merito potest minus offerre ac dare, *merces enim vltionae*, vt dici solet, *vile scum*: vide Nauar. cap. 17. num. 109. & sequentibus.

D V B I T A T I O X I.

Vtrum aliquando liceat vim adferre debitori, si aliter nequeas rem tuam obtinere.

64
R Espond. Dominicus Sotus putat id licere, quando Respublica ita est perturbata, vt nemo ius suum obtinere valeat, modo tamen sine armis & moderatè fiat. Sed vtendum distinctione. Si res tua extet apud alterum in sua specie, (v.g. equus, vestis, torquis, &c.) & non possis eam aliter recuperare ob Respublicae perturbationem, non est improbabile, posse te domum ingredi, & eam auferre; & si ille velit impedire, posse te etiam armis tueri. habes enim ius recuperandi rem tuam. Neque hic videtur propriè aggressio, sed defensio; vt supra dictum est ex D. Antonino & Siluestro. Si tamen res non extet, sed ille tantum sit debitor tuus, non potes hoc modo illam vindicare; quia tu non es dominus rei illius, sed ipse: vnde habet ius tibi resistendi, si eam vi auferre nitaris, & tu censeris aggressor, non ille; quia ipse non detinet rem tuam, sed tu innadis rem ipsius.

D V B I T A T I O X I I.

Vtrum in extrema vel etiam in graui necessitate, licitum sit aliena surripere.

D. Thom. quaest. 66. art. 7.

66
Primo de-
bet peti. N Otandum est, Eum, qui in necessitate versatur, non posse alienum vsurpare, nisi ante petierit iuuari, explicata sua miseria, vel nisi certo sibi persuadeat, se nihil obtenturum. si enim pro-

habilis spes sit, posse te conuenienti modo petendo (non enim tenetur vir honestae conditionis ostiatim mendicare) consequi vt sit tuum, non videris redactus ad eam necessitatem, vt cogaris surripere alienum. Hoc enim tunc demum iure gentium conceditur, quando alia via occurrendi necessitati non suppetit. Quare si aliter facis, contra debitum ordinem facis: nemo enim potest viuere ex alieno, quando potest ex proprio; efficiendo vt res aliena fiat sua per donationem, vel aliter. Non tamen videtur esse peccatum mortale, si hic ordo non seruetur, modo scandalum absit. quia siue dominus concedat, siue non concedat, potes accipere. est enim dumtaxat inordinatio in modo.

Nunc, Dico Primo, Quemuis in extrema necessitate constitutum posse accipere rem alienam, qua extremè indiget ad vitae suae conseruationem. Est communis sententia DD. Probatur; quia in extrema necessitate, omnia sunt communia, vt habet receptum axiomata. non quod per illam statim transferatur dominium; (vt rectè probat Nauar. cap. 17. num. 61.) sed quia quoad ius vtendi, communia sunt, ita vt licitè quiuis illis angustiis pressus, possit occupare, sibi que vindicare rem quamlibet adeo sibi necessariam, & ex eius vsu sibi & proximo opitulari. Cuius ratio est; quia finis rerum inferiorum est, vt hominibus in necessitate sint subsidio, & vt homines per illas possint vitam suam conseruare & tueri, ac proinde omnibus à natura hoc ius competit. Neque diuisio iure gentium introducta potuit hoc ius adimere: quia ius gentium supponit, non euerit, ius naturale; praesertim quod tantopere necessarium ad vitae conseruationem. censerit itaque debet diuisio esse facta, reseruato cuique iure naturali, quatenus erat necessarium ad vitam tuendam: alioquin non esset rationabili modo facta.

Hinc sequitur Primo, Si quis in tali necessitate constitutus, veller aliquid sibi necessarium occupare, non posse à domino illius rei prohiberi; quia iure suo vitur. quare poterit se tueri, tamquam qui iniuste ab altero inuadatur: & si necesse sit, seruato iustae defensionis moderamine, impediens occidere.

Sequitur Secundo, Talem acceptionem non esse furtum aut rapinam; quia non fit domino iure inuito; tenetur enim consentire, cum tu iure tuo utaris.

Aduerte tamen, Si dominus sit in pari necessitate, te non posse ab illo accipere, vt omnes fatentur; quia in pari causa, melior est conditio possidentis. sit par ne-
Vtrum autem tenearis restituere, dicitur infra cap. 16. dub. 1.

Sed difficultas est, Vtrum idem sit licitum in graui necessitate. Multi DD. negant, putantes id iuris soli extremae necessitati reseruatum. Ita Caiet. q. 66. art. 7. Sotus l. 5. q. 3. art. 4. Couarr. ad reg. Peccatum p. 2. §. 1. nu. 3. & multi alij. Aliis placet contrarium.

Dico Secundo, Probabile est, non solum in extrema, sed etiam in graui necessitate morbi, famis, nuditatis, posse te clanculum surripere ab opulentis, si aliter graue illud malum auertere nequeas. Angelus v. Furtum. §. 37. Silu. eodem q. 5. Nauar. c. 17. num. 5. Ioan. Medina C. de elemosyna. q. 7. Couarruias supra, sentit esse probabile. Petrus Nauar. l. 3. c. 1. n. 375. Per grauem intelligo, non quouis

67
In extrema
licitum
surripere.

68

69

Non potest
impediri.

70

si domini
sit par ne-

cessitas.

71

In graui
necessitate.

quouis modo grauem, sed valde grauem, etsi non extremam.

Probatur Primò, Quia sicuti à natura omnibus concessa est potestas succurrendi extremæ necessitati ex rebus humanis, ita & valde graui. cur enim hæc potestas restricta sit ad extremam? Secundo, Ex graui necessitate facilis est lapsus in extremam; ergo quod in extrema concessum est, extendendum est etiam quodammodo ad grauem. Tertio, Sicut diuisio rerum non debuit nec Iure potuit efficere, quin extrema in necessitate haberet ius surripiendi ab iis, qui non sunt in simili necessitate, nempe superflua natura, quamuis essent aliquo modo necessaria statui; ita neque potuit efficere, quin dum grauis necessitas premit, quando aliud remedium non suppetit, liceat surripere superflua, vel parum necessaria alterius statui. Itaque in diuisione & attributione rerum, qua factum est, vt nemini ius sit in rem alterius, semper debuit hæc conditio tacita intelligi, Nisi extrema vel certe valde grauis necessitas postulet; alioquin contra rationem & æquitatem facta esset. Secus de necessitatibus communibus, & non admodum grauib; quæ creberrimæ sunt, & non sic urgent, vt diuisio & attributio Iure gentium facta debeat violari; alioquin omnia furis plena essent, nec posset pax inter homines conseruari.

72 Non est furtum.

73 Si status laederetur.

Hinc patet, Talem surreptionem non esse furtum; quia dominus tenetur consentire, nec potest cum ratione esse iniurus circa substantiam acceptionis; quamuis modus displicere possit, si accipias prius quam petieris, tuamque inopiam aperueris. Si tamen ipse sit in pari necessitate, vel status ipsius notabiliter laederetur; posset recusare, sicque esset furtum; quia in hac necessitate non licet surripere ab alio, cum notabili detrimento status illius: sicut in extrema non licet accipere cum graui detrimento naturæ illius.

Dices Primò, Cap. Si quis. 3. de furtis, dicitur, Si quis ob necessitatem famis aut nuditatis furatus fuerit cibaria, vestem, aut pecus, poeniteat hebdomadas tres, & si reddiderit, non cogatur ieiunare. Hic imponitur poenitentia ei, qui ob grauem necessitatem furatus fuerit. Ita Couarruuias.

Respond. Primò Ibi fortè agi de necessitate non ita graui, vt docet Glossa ibidem, & D. Thomas q. 66. at. 7. ad primum. Decretalis, inquit, illa loquitur in casu, quo non erat vrgens necessitas. vbi tamen Aduerte, istud cap. non esse ex Decretalibus Pontificum, sed ex Poenitentiali Theodori.

Respond. Secundo, Fortasse agi de iis, qui in debito modo sua necessitati contulerunt, surripiendo clanculum, cum facile potuissent obtinere si suam necessitatem aperuissent.

Dices Secundo, Si in graui necessitate posses surripere, posses etiam ad dandum cogere, vel in Iudicio vel extra; sed non potes cogere; ergo nec surripere. Minor probatur; quia nemo potest cogi ad id, ad quod non tenetur ex iustitia; ille autem non tenetur ex iustitia tibi dare; ergo. Ita Sotus.

Respond. Si hoc argumentum valeret, concluderet, ne in extrema quidem necessitate te posse surripere, quia diues non tenetur ex iustitia dare, sed solum ex charitate, vt Sotus fatetur. Itaque neganda est minor. potest enim diues cogi per legitimum potestatem ad succurrendum pauperi, & si te volentem occupare rem tibi sic neces-

Potes cogi quis ad elemosinam.

sariam conetur impedire, potes te tueri, si scandalum abis.

Ad probationem Respondeo, negando assumptum. ad multa enim cogi possumus, ad quæ ex iustitia non obligamur, vt ad non se inebriandum, ad non fornicanandum, non blasphemandum, imò ad dandam elemosinam. vt enim quis cogi possit, satis est eum obligari alicuius virtutis præcepto; & necessarium esse vel valde expediens ad bonum publicum, vt huiusmodi opera fiant.

DVBITATIO XIII.

Quando filius peccet mortiferè, accipiendo vel expendendo bona paterna, & quando non.

Respondeo, Peccat mortiferè Primò, si notabilem summam accipiat occultè ex bonis parentum, (nempe quorum dominium vel usufructus est parentum) ipsi merito iniuriis; & tenetur ad restitutionem: est communis sententia Doctorum, quia est verum furtum in materia notabili: vnde Prover. 28. dicitur: Qui subtrahit a liquid a patre suo, & a matre; & dicit, hoc non esse peccatum, pariceps homicide est. vbi satis indicatur esse mortiferum.

76 Ex bonis parentum accipiens.

Sed aduertendum est, Non idem cenferi notabile in furtis filiorum vel vxoris, quod censetur tale in furtis externorum, vt rectè inter alios notauit Petrus Nauarra lib. 3. p. 2. c. 1. sed maiorem quantitatem requiri; neque hæc quantitas est eadem respectu omnium, sed varia pro conditione status, ætatis, personarum, locorum, & aliarum circumstantiarum, prout prudens iudicabit. vnde si filius subtrahit duos vel tres aureos parenti prædiuiti: non statim putandum est mortale, præsertim cum parens talis sapè non sit multum iniurus: secus si parenti mechanico, vel cui res angusta.

Quid hæc notabile.

Secundò, Si expendat in res turpes aut vanas (vt in ludum, in comotationes, in feminas) notabilem summam contra voluntatem parentum, ex iis pecuniis, quas parens ei ad honestos vsus dedit, v.g. ad emendos libros, vestes; ad soluendum didactra magistris; vt rectè Nauar. cap. 17. n. 164. Ratio est; quia parens non concessit ei pecunias illas ad tales vsus, sed ad alios; neque intendit illas simpliciter donare, & dominium earum in filium absolute transferre, iuncto solum mandato, vt honestè vel in hos vsus impendat: sic enim ad restitutionem non videretur teneri, sed solum contra paternam obedientiam fecisse. Sed intendit donare cum restrictione ad vsus determinatos; v.g. ad emendos libros, ita vt filius non accipiat earum dominium, nisi ad tales vsus. Potest enim parens suam donationem limitare pro suo arbitrio, ita vt non plus iuris conferat, quam ipse conferre intendit. quare si filius aliter expenderit, tenetur ad restitutionem, cum ad alium vsum ius non habuerit. Hoc tamen intellige, si parens inde damnum acceperit, ita vt etidèro plus causa filij expendendum fuerit: secus si in solius filij incommodum ecesserit. quod si non possit restituere, tenetur adducere in diuisionem: nisi fortè constet alios tantumdem expendisse, vel nisi parens condonauerit, vel putetur facile condonaturus, si filius audeat rogare: qua ratione multi excusantur

77 Expendens contra voluntatem parentum.

